

Adel in Vlaanderen

©2015 Paul de Pessemier 's Gravendries
& Uitgeverij Partizaan/BOXPress

ISBN 9789562952461
NUR 680

Auteur: Paul de Pessemier 's Gravendries

Ontwerp omslag: PdP

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronische drager of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorwoord

Hoe ging het er vroeger aan toe? In haar bekroonde roman 'Wolf Hall' beschrijft de Britse Hilary Mantel (winnaar Man Booker Prize 2009) hoe Thomas Cromwell in de vroege 16de eeuw de belangrijkste raadgever van koning Hendrik VIII werd. Cromwell was de zoon van een hoefsmid. Hij vocht zijn weg omhoog en overleefde aan het hof alleen door zijn scherpe verstand. De adellijke omgeving van de koning duldde hem alleen omdat ze zijn cynische, maar feilloze politieke inzicht nodig had.

Thomas Cromwell ging over lijken. Hij wist dat de minste fout hem zelf op het schavot zou brengen – wat uiteindelijk ook gebeurde. Hoe rijk hij ook werd en hoeveel macht hij ook verzamelde, hij werd door de noblesse nooit als een gelijke aanvaard. Hij bleef een dienaar, een minister. Zij het de eerste minister.

Dit boek gaat niet over invloed of macht. Het zoekt een antwoord op de vraag welke rol de adel nog kan spelen in een samenleving waarin verdienste belangrijker is dan afkomst. Al is menig adellijk titel wel verleend op grond van een bepaalde verdienste, op welk vlak dan ook. Maar goed, welke rol is er nog weggelegd voor de adel in een tijd waarin beslissingen niet meer lokaal of zelfs nationaal worden genomen, maar op een globale schaal en waarbij doorgaans nog alleen de cijfers in de balans van tel zijn.

Dat wil niet zeggen dat afkomst onbelangrijk is geworden. Ze weegt vaak zelfs nog heel zwaar door. Maar ze is niet meer vanzelfsprekend. De noblesse moet gewoon aan de slag. Ze moet zoals elke burger werken voor de kost. Een naam is dikwijls nog nauwelijks meer dan een curiosum. Een gewicht dat soms als lood in de schoenen wordt megedragen.

En toch. Adel verplicht, nog altijd. Onder meer daarom vroegen mensen zoals Jean-Charles Snoy et d'Oppuers en Louis de Mérode al voor en meteen na de Tweede Wereldoorlog dat de adel meer engagement zou tonen. Zich meer zou inspannen voor de samenleving. Dat is ook de grondtoon van het boek 'Noblesse en Flandre' dat Hubert van Outryve d'Ydewalle in 1944 voltooide.

Paul de Pessemier's Gravendries raapt als het ware de draad op waar Hubert d'Ydewalle hem liet vallen. Hij heeft veel respect voor d'Ydewalle, over wie hij vroeger al publiceerde. Het verhaal van d'Ydewalle klinkt nog enigszins paternalistisch: zijn idee is toch dat de adel uiteindelijk weet wat goed is voor de mensen. Maar hij begrijpt dat de wereld verandert en dat zijn bevolkingsgroep dat proces niet kan en niet mag stoppen

Op het moment dat Paul de Pessemier schrijft, is het veranderingsproces al volop bezig. Maar eigenlijk verschilt de basis van zijn betoog niet zoveel van dat van Hubert d'Ydewalle, ruim een halve eeuw geleden. Of de adel nog een rol van betekenis kan spelen hangt af van haar vermogen om zich aan de evolutie van de wereld aan te passen. Haar plaats is tussen de mensen. Ze staat er niet boven. Voor een bevolkingsgroep die vaak niet in jaren denkt maar in eeuwen, zoals Paul de Pessemier opmerkt, is dat besef niet altijd vanzelfsprekend. Maar dat het kan, bewijzen David Cameron en Nicolas Sarkozy. De Britse premier en de Franse president – de ene van oude Engelse adel en de andere van Hongaarse adellijke afkomst – werden allebei op overtuigende wijze democratisch verkozen.

De les is nochtans zo oud als de moderne geschiedenis. In zijn schitterende, nostalgische roman 'Radetskymars' beschrijft Joseph Roth hoe de Oostenrijks-Hongaarse Dubbelmonarchie, in het boek verpersoonlijkt door de adellijke familie von Trotta, stilstaat terwijl de wereld verandert. Ze overleeft zichzelf, verliest aan betekenis en verschrompelt. Het is aan de Vlaamse adel om haar keuze te maken. Als het daarvoor al niet te laat is.

Hubert van Humbeeck
Senior Writer Knack

Inleiding

Dit sociologische traktaat wil middels becommentariëring en aanvullingen actualiserend en vulgariserend zijn. De titel ervan verwijst naar het boek *Noblesse en Flandre*, geschreven door **Hubert d'Ydewalle** op de vooravond van diens wegvoering door de Duitse bezetter in juni 1944. Het werd postuum gepubliceerd in 1946 door de uitgeverij *Lesigne* in samenwerking met de toen nog eentalige *Association de la Noblesse du Royaume de Belgique*. In 1954 volgde een herdruk.

Wat de lezer van **d'Ydewalle's** boekje bijblijft, is het beeld van een uitzonderlijk man met een welomschreven mening over de verplichtingen van de adel en van de mens in het algemeen. Van een groot idealist ook, die hoopte een positieve bijdrage te kunnen leveren in het vooroorlogse België. Enkel een autoritair en katholiek geïnspireerd regime kon volgens Hubert d'Ydewalle en veel van zijn tijdsgenoten het land er weer politiek, sociaal en moreel bovenop helpen.

Zoals zoveel jonge burgerzonen en aristocraten werd hij sterk beïnvloed door de donderpreken van enkele enigszins fanatieke geestelijken tegen het communisme. Zijn geestesgenoot en kameraad in Leuven, **Léon Degrelle**, overtuigde hem ervan hoofdredacteur te worden van het in 1935 opgerichte, Rexistische dagblad *Le Pays Réel*. Het jaar daarop al richtte **d'Ydewalle** aan **Degrelle** – die hij eerder in een brief aan zijn vader een demagoog noemde – een schrijven waarin hij zich vragen stelde over de toekomst van Rex, wetende dat de leiding ervan 'één bende ongelimiteerde arrivisten' bleek te zijn. Op 10 juni 1937 barstte de bom in alle hevigheid: per brief diende hij zijn ontslag in bij **Léon Degrelle** als hoofdredacteur van *Le Pays Réel*. Met dezelfde post liet hij een open brief worden aan het dagblad *La Libre Belgique*, een brief die heel het politieke landschap dooreenschudde. De motieven die hij voor zijn ontslag

inriep, waren dan ook zeer zwaarwichtig: de financiering van het dagblad door de fascistische dictatuur van **Mussolini** en de kloof die ontstaan was met Mechelen, de kerkelijke overheid.

Dankzij deze moedige daad redde hij in elk geval zijn eer en vermeed hij een mogelijke passieve collaboratie met het fascistische kamp, dat zijn inval in België reeds aan het voorbereiden was. Maar deze totale ommezwaai zou op termijn zijn wegvoering betekenen, en zijn dood op amper 36-jarige leeftijd.

Vandaag, driekwart eeuw later, is het wereldbeeld ingrijpend veranderd. Ook in België en in Vlaanderen. Na de Bevrijding eisten de vrouwen en mannen, die sterk hadden geleden tijdens de bezetting, en de invaller nadien hadden verjaagd met gevaar voor eigen leven, hun gelegitimeerde rechten op. Daardoor verloren de traditionele vooroorlogse elites hun politieke – en op termijn ook hun sociale – leidende rol.

Het door **d'Ydewalle** zo gevreesde communisme verdeelde onmiddellijk na WO II de wereld in twee machtsblokken en trok nadien een muur op rondom West-Berlijn. Maar die metershoge dam kon de vrijheidsdrang der mensen niet beknotten: gedachten zijn vrij. Zelfs in een dictatuur. In 1989 werd die muur gesloopt en werden de twee Duitslanden herenigd.

De meeste Europese landen kennen thans een democratisch bestuur. In België leidde de grotere individuele vrijheid en de groeiende welvaart tot een gebrek aan mankracht. Die werd dan maar ingevoerd. Eerst uit het arme zuiden van Italië. Later uit de Magreblanden. Zowel industriëlen als politici besteedden geen aandacht aan die niet of nauwelijks geïntegreerde groepen. Die mensen sloten zich op in getto's en leidden hun eigen leven. Ze beleefden aanvankelijk discreet hun eigen godsdienst en cultuur. Later deden ze dat veeleer militant. Zo komt het dat er na twee of drie generaties nog steeds niet echt sprake is van integratie.

Ook andere Westerse landen kenden een toevloed van vluchtelingen, zowel economische als politieke. En op *Nine Eleven* werden Amerika en de hele Westerse wereld geconfronteerd met het sinds decennia aanwezige ongenoegen van de moslimwereld tegenover de militaire

en culturele suprematie van het Westen. Samen met de aanval op de *Twin Towers* werd ook het Amerikaanse zelfvertrouwen fundamenteel ondermijnd.

In Europa breidt de Unie zich alsmaar uit. Er is sprake van om ook Turkije op te nemen. Meerdere volkeren en culturen verliezen stilaan hun identiteit en houvast en vertonen weer de neiging om op zichzelf terug te plooiën. Vlaanderen werd de jongste jaren sterk verzelfstandigd en vaart gaandeweg een eigen koers. Mogelijk mondt de gewestvorming uit in een verregaande regionalisering of in een Belgische Confederatie.

Het Vlaanderen van **d'Ydewalle** dat eens was, is niet meer. Net zomin als de adel zoals hij die hij heeft gekend.

P. de P.

Deel I

1. Oorsprong van de adel	
11	
2. De ridderschap	
12	
3. Adellijke titels	13
4. De Franse Revolutie	14
5. Onder het Hollands Bewind	16
6. De adel en het nieuwe België	16
7. De Pauselijke adel	18

Deel II

1. Een oude Vlaamse familie	19
2. Hubert d'Ydewalle	21
3. Over Noblesse en Flandre	24
4. De adel en het Vlaamse volk	26
5. Inleiding tot de activiteiten van de adel	29
6. Culturele activiteiten	34
7. Het openbaar leven	36
8. Jeugdwerking	50
9. Adel en platteland	42
10. Een oude adellijke bezigheid	48
11. In tijden van oorlog	51
12. In een geglobaliseerde wereld	
53	

Deel III

1. Adelsbeleid vandaag	59
2. Adellijke en burgerlijke familiewapens	62
3. De Nationale Orden	63
4. Bestendiging van de naam	
65	
5. De Vereniging van de Adel van het Koninkrijk België	67
6. Adel in Vlaanderen	71
7. Naar een nieuwe oriëntering voor de adel van morgen	74

Naschriften

1. De Ethische code van de Europese adel	
81	
2. Samenstelling van de hedendaagse adel	
86	
2. Omtrent de perceptie van de adel in Vlaamse literaire geschriften	94

Aanhangsels

1. Voornaamste geraadpleegde werken	125
2. Dankbetuiging	125
3. Namenregister	
126	

Ridder Hubert d'Ydewalle